

Motion till riksdagen 2013/14:A327

av Jonas Sjöstedt m.fl. (V)

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Sammanfattning

Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitik syftar till att nå målet om full sysselsättning och att skapa ett arbetsliv präglad av goda arbetsvillkor, bra arbetsmiljö, ökat inflytande och utvecklingsmöjligheter för löntagarna. En arbetslöshetsförsäkring som ger inkomstrygghet, en effektiv arbetsförmedling och ett ambitiöst arbetsmiljöarbete är viktiga beståndsdelar i denna politik.

Sju år av borgerlig arbetsmarknadspolitik kan summeras i lägre sysselsättningsgrad, högre arbetslöshet, fördubblad långtidsarbetslöshet och försämrade matchning. Andelen arbetslösa som har rätt till arbetslöshetsersättning har minskat drastiskt, i stället tvingas allt fler leva på bidrag från socialtjänsten. Efter en nedgång i samband med försämringen av sjukförsäkringen ökar dessutom sjuktalen nu snabbt och en långvarig trend av minskade arbetsrelaterade olyckor och arbetssjukdomar har brutits.

Det är uppenbart att det behövs en omläggning av hela arbetsmarknadspolitiken. För att minska arbetslösheten behövs först och främst en ekonomisk politik som prioriterar investeringar och stimulanser som skapar fler arbetstillfällen. Men det behövs också en aktiv utbildnings- och arbetsmarknadspolitik och ett ambitiöst arbetsmiljöarbete.

I denna motion specificerar vi våra förslag till förändringar av anslagen för Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Fel! Okänt namn på

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de regler om aktivitetsrapporter som trädde i kraft den 1 september 2013 inte bör utvidgas till att även gälla sökande med aktivitetsstöd utan i stället bör reglerna avskaffas.
3. Riksdagen avslår förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (avsnitten 2.2 och 4.5.12 i propositionen).

Anslagsfördelning

Tabell 1 Anslagsförslag 2014 för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (V)
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 110 650	+300 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	32 134 598	+9 230 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	9 224 345	+193 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	17 831 288	+1 415 000
2:1 Arbetsmiljöverket	622 352	+115 000
Summa		+11 253 000

1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Arbetsförmedlingen måste kunna ge relevant stöd och service åt alla arbetsökande och arbetsgivare i alla branscher. Samtidigt är det rimligt att särskild tonvikt läggs vid att stödja grupper som har stora behov. För att klara den utmaningen måste myndigheten ha en organisation med plats för både generalister och mer specialiserade handläggare. Vi menar att den senare kategorin skalats ner i alltför hög grad. Vi ser ett behov av fler handläggare med specialistkunskaper om funktionsnedsättningar och arbetshjälpmedel.

Vi anser också att myndigheten bör ges ett särskilt uppdrag att aktivt söka upp unga som varken studerar eller arbetar och erbjuda dem stöd. Därtill anser vi att alla unga arbetslösa måste få ett mer aktivt stöd från första dagen de skrivs in på Arbetsförmedlingen.

För att Arbetsförmedlingen ska kunna anställa specialiserade handläggare och handläggare med uppdrag att särskilt arbeta med unga arbetslösa, föreslår vi en ökning av anslaget med 300 miljoner kronor jämfört med regeringen 2014.

1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

En arbetslöshetsförsäkring som ger inkomsttrygghet vid arbetslöshet är en viktig del i den svenska arbetsmarknadsmodellen. En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring ökar rörligheten på arbetsmarknaden, lindrar konjunktursvängningar och motverkar lönedumpning. Den borgerliga regeringen har systematiskt saboterat försäkringen i alla dess delar sedan 2006. Effekten är slående: hundratusentals har lämnat försäkringen, en majoritet av de arbetslösa får ingen ersättning alls och bara en av tio får ut 80 procent av sin tidigare lön. Regeringen har nu motvilligt gått med på att avskaffa den så kallade arbetslöshetsavgiften, vilket kommer att leda till sänkta medlemsavgifter. Vänsterpartiet välkomnar den förändringen. Men vi anser att försäkringen också måste ges ett bättre innehåll och omfatta fler av de arbetssökande.

Vi ökar anslagen för att kunna genomföra ett antal förändringar för att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som en inkomstförsäkring.

Vi höjer den högsta dagpenningen till 960 kronor och grundbeloppet till 410 kronor från den 1 januari 2014. För att undvika en fortsatt urholkning av försäkringen indexerar vi beloppen till löneutvecklingen. Vi höjer också ersättningsnivån till 80 procent för hela ersättningsperioden samt för tid med aktivitetsstöd. Vi minskar också antalet karensdagar med två. Med anledning av dessa reformer ökar vi anslaget med 8,8 miljarder kronor 2014.

Vi tar också bort 75-dagarsbegränsningen vid deltidsarbetslöshet och ökar därför anslaget med 1,1 miljarder 2014.

Den som jobbar deltid eller har tillfälliga jobb ställs i dag ofta helt utanför arbetslöshetsförsäkringen. Det är inte heller längre möjligt att kvalificera sig till ersättning från grundförsäkringen genom studier. Det har lett till att framför allt unga och nyanlända invandrare är hänvisade till att leva på släktingar eller söka bidrag hos kommunen om de blir arbetslösa. Vi föreslår därför en förstärkning av den allmänna grundförsäkringen. Vi föreslår att alla som uppfyller grundvillkoren i 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring och har varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i tre månader ska få rätt till ersättning med grundbeloppet. Vi ökar därför anslaget med 4 miljarder kronor 2014.

Som en effekt av våra satsningar på utbildning och arbetsplatsförlagda insatser minskar antalet personer i behov av a-kassa, aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Det innebär att vi räknar med minskade kostnader på anslaget med 4 682 miljoner kronor 2014.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 9 230 miljoner kronor jämfört med regeringen 2014.

1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Vänsterpartiet gör en kraftig satsning på utbildning och aktiva arbetsmarknadsåtgärder som ger de arbetssökande de kunskaper och arbetslivserfarenheter som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Fel! Okänt namn på

Vi fördubblar antalet platser i yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar. De ska riktas in på områden där det riskerar att uppstå flaskhalsar eller brister. Vi anslår medel till 13 000 fler årsplatser inom arbetsmarknadsutbildningen än regeringen år 2014. Detta innebär en ökning av anslaget med 1 763 miljoner kronor 2014.

Vi inför en rätt till en fullständig gymnasieutbildning genom komvux samt fler yrkesutbildningar genom yrkesvux och yrkeshögskolan (se motion 2013/14:Ub463 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning).

Vi satsar på ett brett paket av insatser för arbetslösa unga, som utöver ovan nämnda utbildningsinsatser innehåller ett generationsväxlingsprogram i tre delar: utbildningsvikariat, traineeanställningar och lärlingsanställningar.

Utbildningsvikariat: 7 000 platser under 2014. Det finns stora behov av vikarier för att täcka behovet av personal vid utbildningssatsningar inom välfärdssektorn. Vänsterpartiet presenterar också nya satsningar på olika kompetenslyft för anställda inom omsorgen. Under utbildningstiden vikarierar en ung arbetslös för den studerande. Staten bidrar med 80 procent av lönekostnaden för vikarien.

Traineeanställningar: 11 500 platser under 2014. Stora pensionsavgångar väntas i den offentliga förvaltningen. Ett stort antal nya anställda behöver rekryteras. Vår satsning innebär att äldre anställda ska använda en stor del av sin arbetstid till att introducera traineer i yrket. För varje traineeplats ska därför arbetsgivaren ersättas med halva den äldre anställdes lönekostnad.

Lärlingsanställningar: 11 000 platser under 2014. Lärlingsplatser inom hantverkaryrken är en bristvara, vilket gör att många yrkes elever inte blir färdigutbildade, trots brist på arbetskraft inom exempelvis vvs och plåtslageri. Vi föreslår därför ett stöd där staten står för halva lönekostnaden för lärlingen, förutsatt att lön och arbetsvillkor regleras i kollektivavtal.

Dessa satsningar belastar budgetens inkomstsida.

Vi avskaffar arbetsmarknadsåtgärden fas 3, där långtidsarbetslösa tvingas arbeta utan lön. Istället avsetts vi utrymme för att samtliga deltagare i programmet ska kunna erbjudas utbildning inom komvux, yrkesvux, yrkeshögskolan eller arbetsmarknadsutbildning. Vi inrättar också 17 000 övergångsjobb, som är subventionerade anställningar med lön enligt kollektivavtal. Subventionen motsvarar hela lönekostnaden under som längst två år i taget och gäller arbete inom skattefinansierad verksamhet och i ideella organisationer. Övergångsjobben är i första hand avsedda att erbjudas dem som idag deltar i fas 3, men ska även kunna erbjudas långtidsarbetslösa unga.

Vi föreslår också en satsning på företagsvikariat, där personer som har en anställning och tar tjänstledigt för att starta eget ska kunna få stöd för start av näringsverksamhet under förutsättning att arbetsgivaren anställer en arbetslös som vikarie. Vi anslår 2 miljoner kronor till 1 000 företagsvikariat år 2014.

Våra satsningar på utbildning och subventionerade anställningar innebär att vi räknar med sammanlagda minskningar av kostnaderna för regeringens arbetsmarknadspolitiska program med 2 440 miljoner kronor 2014. Till våra satsningar på utbildningsvikariat, lärlingsanställningar och övergångsjobb vill vi koppla ett stöd för merkostnader hos arbetsgivarna på 100 kronor per dag. Detta innebär att vi ökar anslaget med 924 miljoner kronor 2014.

Eftersom vi vill lägga ner fas 3 säger vi nej till regeringens föreslagna satsning på förstärkt särskilt anställningsstöd och minskar anslaget med 56 miljoner kronor 2014.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 193 miljoner kronor jämfört med regeringen 2014.

1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Personer med funktionsnedsättning utgör en outnyttjad arbetskraftsresurs. För att bekämpa arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning behövs både generella och riktade insatser. Vi välkomnar regeringens utökning av antalet utvecklingsanställningar inom Samhall. Men det behövs också bättre förutsättningar för anställningar på den reguljära arbetsmarknaden.

Taket för lönebidragsersättningen behöver höjas, då dagens låga nivå enligt såväl Arbetsförmedlingen som arbetsgivare utgör ett hinder för att anställa personer med lönebidrag. Vi anslår medel för att höja taket med 2 000 kronor per månad. Det innebär att lön upp till 18 700 kronor får ligga till grund för bidraget. Takhöjningen gäller även offentligt skyddat arbete, utvecklingsanställning och trygghetsanställning, som lyder under samma reglering. Samtidigt skapar vi utrymme för 2 000 fler lönebidragsanställningar. Detta innebär att vi ökar anslaget med 1,4 miljarder kronor 2014.

Vänsterpartiet anser att hanteringen av arbetshjälpmedel behöver förenklas avsevärt (se motion V209 Delaktighet för personer med funktionsnedsättning). För att öka tillgången till moderna och flexibla arbetshjälpmedel ökar vi anslaget med 15 miljoner kronor 2014.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 1 415 miljoner kronor jämfört med regeringen 2014.

2:1 Arbetsmiljöverket

Sedan 2006 har regeringen genomfört omfattande besparingar på Arbetsmiljöverket. Det innebär att den centrala och regionala tillsynen samt möjligheterna till förebyggande arbete genom regelutveckling minskat. Studier visar att det finns ett samband mellan antalet inspektörer och arbetsmiljöns positiva utveckling. Regeringens nedskärningar riskerar därför att leda till ökad sjukfrånvaro och fler olyckor på sikt.

Sverige lever inte upp till Internationella arbetsorganisationens (ILO) rekommendation om en arbetsmiljöinspektör per 10 000 anställda. Vi menar att Sverige som ett minimum bör nå upp till ILO:s rekommendation. För att förstärka Arbetsmiljöverkets tillsynsarbete vill vi som ett första steg öka anslaget med 60 miljoner kronor år 2014.

Det systematiska förebyggande arbetet ute på arbetsplatserna är av avgörande betydelse för att på sikt minska belastningen och ohälsan i arbetslivet. Vi avsätter därför också 40 miljoner kronor för utökad utbildning av skydds-

Fel! Okänt namn på

ombud och 10 miljoner kronor mer till de regionala skyddsombudens verksamhet år 2014.

Därutöver föreslår vi att anslaget ökas med 5 miljoner kronor för att göra det möjligt med en tillfällig satsning på tillgänglighetskonsulter. Tillgänglighetskonsulterna ska ha till uppgift att informera om och kvalitetssäkra arbetet med att göra arbetslivet tillgängligt för personer med funktionsnedsättning.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 115 miljoner kronor jämfört med regeringen 2014.

Aktivitetskrav

Sedan den 1 september 2013 måste arbetslösa i detalj redovisa sin aktivitet till Arbetsförmedlingen i s.k. aktivitetsrapporter för att inte mista sin rätt till a-kassa. Vänsterpartiet anser att det är ett beslut som tagits på tivelaktiga grunder, och som innebär ett slöseri med såväl de arbetssökandes som arbetsförmedlarnas tid.

Regeringen skriver i budgetpropositionen att man avser att utöka kravet på aktivitetsrapporter till att också omfatta dem som har aktivitetsstöd. Det innebär ytterligare byråkrati och pappersarbete på bekostnad av kvalificerat förmedlingsarbete och seriöst jobbsökande.

De regler om aktivitetsrapporter som trädde i kraft den 1 september 2013 bör därför inte utvidgas till att även gälla sökande med aktivitetsstöd, istället bör reglerna avskaffas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Aktivitetsrapporterna har medfört stora risker för att arbetslösa rapporterar in uppgifter om personliga förhållanden som kan vara känsliga och i många fall sekretessbelagda idag. Det kan till exempel handla om vård enligt socialtjänstlagen eller åtgärder enligt utlänningslagen. Sådana uppgifter får Arbetsförmedlingen idag inte hantera. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen att reglerna för vilka känsliga personuppgifter som Arbetsförmedlingen får hantera ska utvidgas. Förslaget har ifrågasatts av Datainspektionen.

Vänsterpartiet är, som redogjorts för ovan, motståndare till systemet med aktivitetsrapporter. Den föreslagna utvidgningen av vilka integritetskänsliga uppgifter Arbetsförmedlingen får hantera i sina register stärker vår uppfattning ytterligare.

Vid en sådan kartläggning av människors personliga förhållanden måste lagstiftaren kunna belägga att det man uppnår med åtgärden står i proportion till integritetskränkningen. Vänsterpartiet anser inte att det finns några belägg för att aktivitetsrapporterna skulle medföra några positiva resultat för vare sig enskilda eller samhället som kan motivera en sådan integritetsrisk.

Riksdagen bör avslå förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (avsnitten 2.2 och 4.5.12 i propositionen).

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 29 september 2013

Jonas Sjöstedt (V)

Torbjörn Björlund (V)

Eva Olofsson (V)

Hans Linde (V)

Siv Holma (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Josefin Brink (V)